

Nr 23

Av herr **Hjalmarson m. fl.**, om inrättande av ungdomsdomstolar.

Under återopande av innehållet i bilagda promemoria får vi anföra följande.

Den på senare år starkt stigande ungdomskriminaliteten har uppenbarligen gjort frågan om de lämpligaste formerna för samhällets ingripanden mot unga lagöverträdare i hög grad aktuell. I anledning härav synes det fullt befogat att närmare låta undersöka huruvida de i vårt land hittills gällande eller nu föreslagna reglerna för dylika ingripanden icke skulle kunna förbättras. Bland annat synes härvid böra övervägas om icke det nuvarande av justitieombudsmannen påtalade dualistiska systemet, varigenom rätten till ingripanden uppdelats mellan barnavårdsnämnderna å ena samt de allmänna domstolarna å andra sidan, skulle kunna ersättas med något mera enhetligt. Härvid inställer sig tanken på inrättande av s. k. ungdomsdomstolar.

Genom inrättandet av dylika skulle såsom framhålles i promemorian under avsnittet C. åtskilliga fördelar kunna vinnas, varvid vi särskilt betonar en ökad rättssäkerhet.

Det synes därför väl värt att utredas huruvida icke ett system med ungdomsdomstolar borde införas även för vårt lands del liksom redan skett i de flesta andra länder. Att i denna motion ingå på hur ett dylikt system lämpligast bör utformas kan givetvis icke komma i fråga. Såsom framgår bland annat av den i promemorian gjorda internationella översikten är emellertid många lösningar härvid tänkbara.

Med återopande av vad sålunda anförts hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en allsidig och förutsättningslös utredning beträffande frågan om att anförtro i vart fall vissa tvångs-ingripanden mot unga lagöverträdare åt särskilda ungdomsdomstolar.

Stockholm den 15 januari 1960

Martin Skoglund
T. G. von Seth
Gunnar Heckscher

Tage Magnusson
Einar Hæggbloom
Karin Wetterström

Jarl Hjalmarson
Leif Cassel
Ernst V. Staxäng
Carl Östlund

PM

ANGÅENDE BARNVÅRDSNÄMND/UNGDOMSDOMSTOL

av

Lektor Ola Nyquist

	Sid.
I. Barnvårdsnämndens kompetensområde 1902—1959	4
II. Varför inrättades barnvårdsnämnder och icke ungdomsdomstolar 1902?	4
III. Lagrådets utlåtande beträffande förslaget till ny barnvårdslag	5
IV. Är frågan om det beslutande organet tillräckligt utredd?	6
V. Offentlig utredning och debatt	7
VI. Förslag om utredning	7
VII. Några utgångspunkter och riktlinjer för en utredning och eventuell reform	8
A. <i>Internationell översikt</i>	
(a) Organisationstyper	8
(b) Förekomsten av socialvårdsorgan	9
(c) Allmänt om kompetensområdet	9
(d) Åldersgränser för kompetensen (ex.)	9
(e) Kompetensen i sak (ex.)	10
(f) Det beslutande organets sammansättning i första instans ..	10
(g) Ungdomsåklagare eller annan föredragande tjänsteman samt juridiskt biträde	11
(h) De beslutande myndigheternas serviceorgan	12
(i) Polisen och det beslutande organet	12
(j) Processen	12
(k) Åtgärder	13
(l) Rättsmedel	13
(m) Skiss — det kaliforniska ungdomsdomstolssystemet	14
(n) Skiss — det svenska barnvårdsnämndssystemet	15
B. Allmänna <i>likheter</i> och <i>olikheter</i> mellan barnvårdsnämndssystem och ungdomsdomstolssystem — en kortfattad <i>sammanfattning</i> av huvuddragen	16

C. Ungdomsdomstolars och barnavårdsnämnders relativa fördelar och nackdelar — en sammanfattning av huvuddragen	18
(a) Brottet och vanarten	18
(b) De främmande elementen i den offentliga barnvården	18
(c) Samhällsskyddet och allmänpreventionen	19
(d) Rättssäkerheten	20
(e) Då vårdbehov ej föreligger	22
(f) Föräldraansvaret	22
(g) Ett enda organ för tvångsingripanden	23
(h) De allmänt förebyggande åtgärderna	23
(i) Det geografiska kompetensområdet	24
(j) Straffmyndiga inför domstol	24
(k) Den allmänna domstolen som ungdomsdomstol	25
(l) Behovet av bättre statistik	26
VIII. Källor: Utredningar och utlåtanden m. m.; tidskrifter m. m.	26
Kongresser, förhandlingar etc.; kommentarer, monografier, textböcker etc.	28

I. Barnavårdsnämndens kompetensområde 1902—1959

Den första svenska barnavårdslagen (1902) gav barnavårdsnämnderna rätt ingripa beträffande barn under 15 år, vilka voro antingen i fara att bli vanartade eller redan voro så vanartade att hemmets och skolans uppfostringsmedel icke voro tillräckliga för deras tillrättaförande. Nämndernas kompetensområde har därefter successivt utökats till att för närvarande omfatta bland annat all brottslig och i övrigt vanartig ungdom upp till 18 år (med vissa i praktiken förekommande undantagsfall) och härutöver även viss asocial ungdom i åldersgruppen 18—21 år. Denna kompetensutvidgning har åvägabragts *dels* genom reformer på barnavårdslagstiftningens område (främst 1924, 1934 och 1944), *dels* också genom reformer på straff- och processrättens områden (bland annat genom 1944 års lag om eftergift av åtal mot vissa underåriga och 1952 års lag med vissa bestämmelser om påföljd för brott av underårig). Genom förslagen till skyddsbalk (SOU 1956: 55) och ny barnavårdslag (SOU 1956: 61 och inom socialdepartementet på grundval av detta betänkande utarbetade förslag) utvidgas barnavårdsnämndernas uppgifter ytterligare.

II. Varför inrättades barnavårdsnämnder och icke ungdomsdomstolar 1902?

Många av de uppgifter, som åligger de svenska barnavårdsnämnderna, handhas i länder utanför Norden som regel av judiciella organ, oftast s. k. *barn-, ungdoms- eller familjedomstolar*. Danmark, Norge och Finland har som bekant barnavårdsnämndssystem liknande det svenska (»børnevaerns-udvalg», »barnevernsnemnd» och »socialnämndens allmänna avdelning»).

Frågan inställer sig osökt varför vårt land inrättade barnavårdsnämnder 1902 och icke t. ex. särskilda ungdomsdomstolar. Många samverkande orsaker kan tänkas ha varit av avgörande betydelse härvidlag.

Introduktionen av det svenska barnavårdsnämndssystemet kan i och för sig sägas ha varit en naturlig följd av de regler och rättssedvänjor beträffande omhändertagande av minderåriga, som alltsedan 1600-talet och ofta i kyrkans hägn hade utbildats på framförallt fattigvårdslagstiftningens och senare även på skollagstiftningens områden. Det i all barna- och ungdomsvård centrala uppfostringsmomentet — även det en i och för sig följdriktig produkt av denna utveckling — accentuerades genom influenser utifrån, särskilt från England och de därstädes under 1860-talet uppförda s. k. reformatory och industrial schools.

Den direkta förebilden till den svenska barnavårdslagen är emellertid att finna i den *norska lagen av den 6 juni 1896* om behandlingen av »försummade barn», i allt väsentligt baserad på den norske riksadvokaten Bernhard Getz' förslag i ämnet av 1892. De sakkunniga, som föreslog inrättande av barnavårdsnämnder i vårt land, och som erhöll sitt uppdrag just 1896 (»för utredning av frågan om åtgärder för beredande av lämplig uppfostran dels åt minderåriga förbrytare dels ock åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn»), torde också ha påverkats av ett danskt förslag av år 1895 med i stort sett samma inriktning och överväganden som i Getz' förslag. Det bör emellertid observeras, att medan den norska lagen och det danska förslaget gav nämnderna kompetens beträffande all ung-

dom under 14 respektive 15 år, det svenska förslaget, som framlades år 1900, undantog de barn, som hade begått brott, och inskränkte de föreslagna nämndernas kompetens till andra »vanartiga och i sedligt avseende försummade barn» under 15 år. Om än vissa fördelar var förenade med barnavårdsnämndssystemet ansåg nämligen de sakkunniga, att en jurisdiktion även över minderåriga förbrytare (under 15 år) »icke stode tillsammans med den hos oss hävdvunna rättsordningen» (d. v. s. att lagföra brottslingar inför domstol). Av framförallt praktiska skäl erhöll emellertid barnavårdsnämnderna i 1902 års lag kompetens omfattande all ungdom under 15 år.

Enligt 1864 års strafflag var den svenska *straffmyndighetsåldern* 15 år med undantag för vissa fall, då ett barn mellan 14 och 15 år begått ett allvarligt brott. Samtidigt med 1902 års barnavårdslag fastställdes 15-årsgränsen som undantagslös straffmyndighetsålder. Det kan tänkas, att principiella invändningar restes mot att låta straffmyndiga bli föremål för åtgärd av en ungdomsdomstol. Dylika invändningar förörlor emellertid i styrka, därest ungdomsdomstolar av t. ex. nordamerikansk typ — d. v. s. av mer civil- och familjerättslig natur än av kriminalrättslig — hade inrättats. Det bör också uppmärksammas, att våra domstolar fram till 1902 ägde förordna, att barn, som begått brott innan det fyllt 15 år, skulle rättas med åga av föräldrarna eller annan vårdnadshavare eller intagas i allmän uppfostringsanstalt (därest sådan fanns tillgänglig) och detta *oavsett* om det rörde sig om i lagens mening straffmyndig eller icke.

Vi står här tydligen inför ett intressant *parallellfenomen*. Tanken på barnavårdsnämnder och ungdomsdomstolar tycks ha framkommit vid ungefär samma tid. Redan från mitten av 1800-talet genomfördes dock såväl i Europa som i Nordamerika partiella reformer med syfte att modifiera brottmålsprocessen i ungdomsmål. Dylika reformer kom till stånd i England redan 1847 (Juvenile Offender's Act) och 1879 (Summary Jurisdiction Act); i Schweiz 1862 och 1872; i Förenta Staterna med början omkring 1870. Redan 1889 inrättades i *Australien* organ, vilka verkade och voro organiserade som *särskilda barndomstolar*. Organisationen vann i stadga genom State Children Act av 1895. Den första nordamerikanska ungdomsdomstolen tillkom i Chicago 1899 (av många ansedd vara den första *verkliga* ungdomsdomstolen överhuvudtaget) och de första tyska ungdomsdomstolarna inrättades 1908 i Frankfurt am Main och Köln. Samma år (1908) tillkom ungdomsdomstolslagstiftningen i England och Kanada; 1912 i Frankrike och Belgien.

Förarbetena till de första skandinaviska barnavårdslagarna berör icke den nordamerikanska och australienska utvecklingen, lika litet som förarbetena till den första ungdomsdomstolslagstiftningen i Australien och Nordamerika innehåller någon hänvisning till de skandinaviska förhållandena. Möjligen kan den *skandinaviska administrationens* traditionellt stora *maktbefogenheter* ha underlättat den utveckling som ägde rum i Norden.

III. Lagrådets utlåtande beträffande förslaget till ny barnavårdslag

Enligt det till lagrådet remitterade förslaget till ny barnavårdslag utvidgas i väsentlig mån barnavårdsnämndernas befogenheter att ingripa i enskilds frihet och privata förhållanden (bland annat genom 11, 18, 30, 41, 47, 50 och 94 §§). Förslaget äger jämväl stor betydelse för brottspreven-

tionen och samhällsskyddet. Med tanke speciellt på den föreslagna utvidgningen av det allmännas befogenheter att ingripa i barns och ungdoms fostran är det uppenbart, att dessa vidgade uppgifter bör anförtros därför väl kvalificerade organ.

Önskemålen om en reform av barnavårdslagstiftningen torde främst ha varit föranledda av att barnavårdsnämndernas verksamhet icke visat sig vara tillräckligt effektiv. I detta läge har förslaget givit nämnderna ökade befogenheter utan att någon lösning anvisas för en motsvarande ökning av nämndernas kvalifikationer. I stället har i förslaget de nu gällande speciella kvalifikationsvillkoren för ledamotskap i barnavårdsnämnd slopats, bland annat föreskriften att juridisk sakkunskap bör vara företrädd i nämnden där så lämpligen kan ske.

I sitt den 17 november 1959 protokollförda utlåtande över förslaget har *lagrådet* beträffande det beslutade organet bland annat påpekat, att lösningar härvid förtjänar övervägas, som hittills icke blivit närmare utredda, exempelvis att »hänskjuta vissa frågor till organ med större judiciell kompetens».

Under framhållande tillika av lämpligheten att avvakta *dels* det betänkande, som inom kort torde komma att avges beträffande administrativa frihetsberövanden, *dels* det slutliga förslag om det allmänna påföljdssystemet, som för närvarande är under utarbetande inom justitiedepartementet, *innan* slutlig ställning toges till förslaget om ny barnavårdslag, hemställer *lagrådet* att det remitterade förslaget icke utan ytterligare utredning lägges till grund för lagstiftning. Utredningen bör enligt *lagrådets* enhälliga mening särskilt inriktas på frågan om stärkande av de beslutande organens kvalifikationer.

IV. Är frågan om det beslutande organet tillräckligt utredd?

Det brukar ibland hävdas, att *frågan* om kvalificerade beslutande organ inom den sociala och kriminalrättsliga barna- och ungdomsvården skulle vara *tillräckligt utredd*. Så är icke fallet, vilket bestyrkes av bland annat *lagrådets* ovan återgivna påpekande och rekommendation. Uppmärksamheten har på detta område ensidigt koncentrerats till spørsmålet om juristinslag i barnavårdsnämnden, medan däremot andra alternativ såsom inrättande av speciella ungdomsdomstolar eller andra judiciella organ på det hela taget rönt betydligt mindre utredningsintresse. Väl ges i såväl barnavårdskommitténs betänkande (SOU 1956: 61) som i det aktuella departementsförslaget en översikt av det engelska ungdomsdomstolssystemet, men framställningen har icke givit anledning till någon som helst värderande kommentar eller jämförelse med de skandinaviska barnavårdsnämndssystemen i annan mån än att exempelvis föredragande statsrådet helt kort och till synes mera i förbigående hänvisar till att »den engelska ungdomsdomstolen normalt består av tre lekmän med en juridiskt utbildad sekreterare».

Det torde icke heller kunna förväntas att betänkanDET om administrativa frihetsberövanden eller det slutliga förslaget om påföljdssystemet kommer att innehålla någon utredning, som kan ge väl underbyggda alternativ till den föreslagna barnavårdsnämndsorganisationen. Utredningen om administrativa frihetsberövanden har i sitt remissyttrande över barnavårdsförslaget uttalat, att rättssäkerhetsgarantierna i barnavårdsprocessen huvudsakligen bör knytas till handläggningen på länsstadiet. Det finns vägande

skäl antaga, att utredningen härutöver icke funnit anledning eller möjlighet befatta sig med en allsidig och ingående granskning av t. ex. ett ungdomsdomstolssystem och ett barnavårdsnämndssystemens relativa fördelar och nackdelar. Det bör i detta sammanhang också observeras, att verksamheten vid såväl en ungdomsdomstol som en barnavårdsnämnd i relativt liten utsträckning omfattar beslut om frihetsberövande åtgärder; sällan mer än 1—2 procent av alla handlagda fall. Dessutom bör uppmärksammas att fördelar och nackdelar med ett organ, som t. ex. kan ådöma böter, skadestånd eller meddela föreskrifter av disciplinär art, knappast kan bli föremål för granskning av en utredning om administrativa frihetsberövanden. Lika litet kan en överarbetning av förslaget till det allmänna påföljdssystemet tänkas komma att inkludera en närmare utredning om de beslutande organen.

V. Offentlig utredning och debatt

Även om frågan om t. ex. barnavårdsnämnd/ungdomsdomstol icke kan sägas ha blivit allsidigt och förutsättningslöst utredd *med tanke särskilt på rådande förhållanden* i olika avseenden, så har dock spørgsmålet från tid till annan blivit föremål för stort intresse och livlig offentlig debatt i vårt land. Så t. ex. vid *kriminalistkongressen i Stockholm 1911*, då bland annat professorn i straffrätt Nils Stjernberg föreslog, att särskilda barndomare skulle förordnas i de större städerna. Vidare vid *den svenska kriminalistföreningens årsmöte våren 1958* och vid den av *Défense Sociale i Stockholm* under hösten samma år avhållna *internationella kongressen*. I olika sammanhang har frågan tillika berörts under de nyligen avslutade *konferenserna inom justitiedepartementet* för översyn och samordning av åtgärderna mot ungdomsbrottsligheten; särskilt vid sammanträdena den 25 februari och 9 december 1958 (SOU 1959: 37). Se vidare artiklar i bland annat *tidskrift för Barnavård och ungdomsskydd*; särskilt i 1949: 5, 1956: 2 och 1958: 2, 4.

Vid några tillfällen har berörda spørgsmål mycket summariskt granskats av utredningar på ungdomsstraffrättens och den offentliga barnavårdens områden. Så bland annat av *1910 års fattigvårdskommitté* i 1921 års betänkande (4: 1); av *sakkunniga med förslag om lag om tvångsuppfostran åt unga förbrytare m. m.* (SOU 1922: 46); och av *processlagberedningen* (SOU 1944: 10). Under framhållande av vissa fördelar med ungdomsdomstolar har därvid främst praktiska och ekonomiska skäl ansetts tala emot inrättande av dylika organ.

Det förtjänar uppmärksammas att endast i SOU 1922: 46 redovisas en kortare översikt av olika ungdomsdomstolssystem. Under de nära *fyra decennier*, som sedan dess förflutit, har de flesta av dessa system (liksom de skandinaviska) undergått genomgripande förändringar och nya typer av domstolar etablerats. Det torde icke särskilt behöva framhållas att de samhällseliga förhållanden, i vilka dessa system verkar, dessutom i väsentliga avseenden har ändrat karaktär.

VI. Förslag om utredning

Under återopande av vad sålunda anförts torde vägande skäl föreligga för att en *allsidig och förutsättningslös utredning* om de beslutande organen inom inhemsk och utländsk ungdomslagstiftning kommer till stånd.

VII. Några utgångspunkter och riktlinjer för en utredning och eventuell reform

För att i någon mån belysa vad utredningen skulle gälla och den metodik, som skulle kunna komma till användning, lämnas i det följande:

dels en jämförande internationell översikt beträffande bland annat olika typorganisationer, de beslutande organens jurisdiktion, sammansättning m. m.;

dels en kortfattad sammanfattning av de allmänna likheterna och skillnaderna mellan ett barnavårdsnämndssystem och ett ungdoms- eller familjedomstolssystem;

dels ock en likaledes kortfattad sammanfattning av de relativa fördelarna och nackdelarna med berörda system. Av naturliga skäl gör varken översikten eller sammanställningarna anspråk på att vara fullständiga.

A. Internationell översikt

(a) Organisationstyper. (b) Förekomsten av socialvårdsorgan. (c) Allmänt om kompetensområdet. (d) Åldersgränser för kompetensen (ex.). (e) Kompetensen i sak (ex.). (f) Det beslutande organets sammansättning i första instans. (g) Ungdomsåklagare eller annan föredragande tjänsteman samt juridiskt biträde. (h) De beslutande myndigheternas serviceorgan. (i) Polisen och det beslutande organet. (j) Processen. (k) Åtgärder. (l) Rättsmedel.

(a) Organisationstyper

1. *Barnavårdsnämnder* och *allmänna domstolar* med delvis sammanfallande verksamhetsområde (det s. k. skandinaviska systemet, vilket också i viss omfattning förekommer i bland annat Japan och New Jersey, USA).

2. *Ungdomsdomstolar* med jurisdiktion över barn och yngre ungdomar (*»barn-domstolar»*) jämte *brottmålsdomstolar* med delvis sammanfallande verksamhetsfält. Barnavårdsorgan respektive andra *sociala utrednings-, övervaknings- och vårdorgan* mer eller mindre fast knutna till domstolarna. Detta system är det vanligast förekommande (bland annat i hela Europa utanför Skandinavien samt med få undantag i alla nordamerikanska stater).

3. *Ungdomsdomstolar enligt (b)* samt *speciella ungdomsdomstolar* eller domstolsavdelningar för äldre ungdomar (t. ex. 16—20 år) och *brottmålsdomstolar* med delvis sammanfallande kompetensområde. *Socialvårdsorgan* enligt (b). Detta system förekommer i bland annat staten och staden New York, i Chicago, Philadelphia och Baltimore (USA).

4. S. k. *familjedomstolar* och *brottmålsdomstolar* med delvis sammanfallande arbetsområde. *Socialvårdsorgan* enligt (b). Detta system förekommer i bland annat Cincinnati, i vissa delar av staterna Ohio och North Carolina samt i Portland, Des Moines, St. Louise (USA) samt i vissa delar av Kanada.

5. *Barnavårdsnämnder* samt *familjedomstolar* och *brottmålsdomstolar* med delvis sammanfallande verksamhetsområde. Domstolarna har vissa *sociala serviceorgan*. Detta system förekommer i Japan.

6. Barnavårdsnämnder med allmänt förebyggande uppgifter samt ungdomsdomstolar och brottmålsdomstolar med delvis sammanfallande kompetens. Barnavårdsnämnderna och andra socialvårdsorgan biträder domstolarna. I vissa fall har socialvårdsorganet jämväl uppgiften att avgöra frågan om lämpligaste behandlingsform. Detta system förekommer i bland annat Nya Zeeland och torde nu ha förts ut i praktiken även i Belgien (efter ett förslag, som framlades 1956).

(b) *Förekomsten av socialvårdsorgan*

Barnavårdsnämnder med beslutande rätt (i vissa fall med exklusiv kompetens) över viss ungdom förekommer endast i Danmark, Norge, Sverige, Finland, Japan samt i viss blygsam omfattning även bland annat i New Jersey, USA. I övriga system förekommer som regel liknande socialvårdsorgan med mer eller mindre fast anknytning till de beslutande judiciella myndigheterna och med framförallt rådgivande, utredande, övervakande och vårdande uppgifter.

(c) *Allmänt om kompetensområdet*

De olika beslutande organens kompetens beträffande barn och ungdom har regelmässigt fixerats med hänsyn dels till viss ålder eller vissa åldersgrupper, dels också till visst asocialt beteende eller viss icke önskvärd situation. Härvid är icke minst gällande strafflagsregler om barns och ungdoms s. k. *straffmyndighet* respektive *straffrihet* till viss del vägledande eller bestämmande för de beslutande organens ålders- och sakkompetens. Sålunda kan t. ex. den engelska ungdomsdomstolen ingripa mot viss ungdom upp till 17 år, men icke beträffande ett barn under 8 år som begått ett brott, när organet till sin karaktär är en brottmålsdomstol och den engelska åldern för absolut straffrihet är 8 år. En norsk allmän domstol med kriminalrättslig kompetens kan icke handlägga ett mål beträffande en lagöverträdare under 14 år, när den norska straffmyndighetsåldern är 14 år o. s. v.

(d) *Åldersgränser för kompetensen (ex.)*

De första ungdomsdomstolarna hade, liksom de skandinaviska barnavårdsnämnderna, en kompetens, som begränsades till barn under 14/15 år. Såväl ungdomsdomstolarnas som barnavårdsnämndernas ålderskompetens har successivt utsträckts till allt äldre åldersgrupper. *Den vidaste kompetensen* har för närvarande den svenska barnavårdsnämnden och ungdomsdomstolarna i Chile, de brittiska Salomonöarna och de nordamerikanska delstaterna Arkansas, Kalifornien och Wyoming; samtliga med möjligheter att ingripa under vissa förutsättningar mot barn och ungdom upp till 21 år. Ungdomsdomstolarnas jurisdiktion utsträcker som regel till 16/18 år; de danska, norska och finska barnavårdsnämndernas kompetens till 18 år. De särskilt inrättade »youth courts» i staten New York (USA) har jurisdiktion över ungdomar mellan 16 och 21 år. Den japanska barnavårdsnämndens kompetens sammanfaller med familjedomstolens i vissa fall över barn och ungdom upp till 18 år, medan familjedomstolen har gemensam kompetens med brottmålsdomstolen över vissa barn och ungdomar mellan 14 och 20 år.

(e) *Kompetensen i sak (ex.)*

Som regel har befintliga barnavårdsnämnder, ungdomsdomstolar och familjedomstolar kompetens icke endast beträffande brottsliga barn och kriminell ungdom utan även över andra vanartiga och i olika avseenden försummade eller misshandlade barn och ungdomar. Ungdomsdomstolarna har tillika oftast *jurisdiktion över föräldrar* eller andra ansvariga förmyndare och vårdnadshavare, vilka på ett eller annat sätt anstiftat eller i övrigt medverkat till barnets brottsliga handling eller genom t. ex. grov försummelse av barnets vård och uppfostran förorsakat dess vanart eller fara för vanart. Familjedomstolarna har dessutom (utöver nu antydd jurisdiktion) som regel kompetens att pröva även de fall, då en familjemedlem begått ett brott mot en annan familjemedlem. De handlägger tillika mål och ärenden av rent familjerättslig natur, t. ex. skilsmässor, frågor om barns äkta börd, underhålls- och vårdnadsärenden etc.

I de flesta stater med ungdoms- eller familjedomstolssystem har dessa speciella judiciella organ *exklusiv* jurisdiktion över de yngre ungdomarna (oavsett arten av den icke önskvärda situationen eller asociala handlingen) samt *gemensam* kompetens med de vanliga brottmålsdomstolarna eller särskilda domstolarna för äldre ungdomar, då det gäller kriminella handlingar begångna av ett äldre ungdomsklientel. I vissa fall, särskilt vid speciellt allvarliga brott som t. ex. mord och våldtäkt, har brottmålsdomstolarna *exklusiv* jurisdiktion ända ner till den absoluta straffrihetsåldern (d. v. s. 7/8 år i USA, 8 år i England, 14 år i Japan etc.), såvida denna undre gräns icke höjts genom särskilda administrativa föreskrifter eller genom uttrycklig bestämmelse i den lagstiftning, som reglerar det speciella ungdomsorganets verksamhet.

I Norden har de svenska, danska och finska barnavårdsnämnderna *exklusiv* kompetens beträffande alla ungdomar upp till 15 år; de norska över ungdomar upp till 14 år. *Gemensam* kompetens med de vanliga domstolarna föreligger för de svenska, danska och finska barnavårdsnämnderna vid kriminella handlingar inom åldersgruppen 15—18 år och för de norska barnavårdsnämnderna beträffande brottslingsgruppen 14—18 år. I vissa speciella undantagsfall förekommer gemensam kompetens även beträffande brottslingsgruppen 18—21 år (Sverige).

(f) *Det beslutande organets sammansättning i första instans*

Ungdomsdomstolen är oftast en integrerande del av en brottmålsdomstol i första instans och ingår alltså — liksom familjedomstolen — i det reguljära domstolssystemet. Detta sätter i vissa fall sin prägel på ungdoms- och familjedomstolens sammansättning. Någon allmän överensstämmelse mellan t. ex. brottmålsdomstolarnas och ungdomsdomstolarnas sammansättning kan dock icke sägas föreligga. Ungdomsdomstolssystemen världen över redovisar ett stort antal alternativa lösningar till frågan om det beslutande organets sammansättning. Fördelningen mellan mer eller mindre sakkunniga *lekmän, jurister och andra fackmän* skiftar i betydande grad. Vissa ungdomsdomstolar innehåller inga lekmän; andra däremot är övervägande lekmanorgan eller myndigheter i vars beslut såväl lekmän som fackmän deltaga. I vissa fall kan en lagfaren ungdomsdomstolsdomare *ensam* pröva ett mål; i andra måste även lekmän eller fackmän biträda o. s. v.

1. I de flesta nordamerikanska ungdomsdomstolar utövas — liksom i ungdomsdomstolarna i t. ex. *Belgien, Luxemburg* och *Israel* — den beslutande myndigheten av en särskilt förordnad eller vald lagfaren ungdomsdomstolsdomare, medan i det västtyska ungdomsdomstolssystemet den likaledes lagfarne ungdomsdomstolsdomaren ensam har behörighet att ensam pröva vissa enklare och mindre allvarliga mål. I mera komplicerade och allvarliga fall är den västtyska ungdomsdomstolen domför med en juristdomare jämte två nämndemän eller tre juristdomare jämte två nämndemän som bisittare. Efter den nyligen genomförda rättegångsreformen i *Frankrike* är den franska ungdomsdomstolen sammansatt av en lagfaren domare och två sakkunniga lekmän. Den *engelska* ungdomsdomstolen består som regel av tre lekmän och en juridiskt utbildad sekreterare med tillika rättsliga uppgifter på det upplysande och rådgivande planet. I den *italienska* ungdomsdomstolen sitter två juristdomare samt en tjänsteman med särskilda insikter i kriminologi, pedagogik, psykiatri och andra liknande ämnen.

2. De *svenska* och *finska* barnavårdsnämnderna består för närvarande uteslutande av lekmän (dock att i den svenska nämnden juridisk sakkunskap skall vara företrädd, där så lämpligen kan ske), medan i vissa fall en domare från allmän domstol obligatoriskt skall medverka i den *danska* och *norska* barnavårdsnämndsprocessen; dock ej som ordförande, såvida han icke redan innehar denna befattning i nämnden.

3. En enda lagfaren domare konstituerar såväl den *japanska* som den *nordamerikanska* familjedomstolen.

(g) *Ungdomsåklagare eller annan föredragande tjänsteman samt juridiskt biträde*

I speciellt de skandinaviska och finska barnavårdsnämndernas samt de nordamerikanska ungdomsdomstolarnas process föreligger intet egentligt partsförhållande såsom i den reguljära civil- och straffprocessen. I den svenska barnavårdsnämnden föredrages sålunda ett ärende vanligen av en av nämndens ledamöter (ofta ordf.) eller av en till nämnden knuten socialvårdstjänsteman antingen detta nu sker i själva nämnden eller i en delegation av densamma. I en nordamerikansk ungdomsdomstol sker föredragningen antingen av domaren eller av en till ungdomsdomstolens serviceorgan hörande socialvårdstjänsteman (»probation officer»). I ett flertal system sker emellertid föredragningen antingen genom en polisman (oftast i t. ex. *England* och *Israel*) eller genom en särskilt förordnad ungdomsåklagare, vilken är mer eller mindre fast knuten till det beslutande organet (t. ex. i *Västtyskland* och *Italien*) eller genom en särskild representant för den ordinarie åklagarmyndigheten (t. ex. i *Frankrike* och *Japan*).

Förekomsten av juridiskt biträde åt den unge och hans föräldrar synes ha ökat under de senaste åren. I bland annat den franska, holländska och italienska ungdomsdomstolsprocessen är det obligatoriskt med juridiskt biträde åt barnet och dess föräldrar eller andra förmyndare. I bland annat *Belgien*, *Grekland*, *Israel*, *Luxemburg*, *USA* och *Kanada* äger sådant biträde rätt deltaga. Enligt den norska barnavårdslagen äger föräldrarna rätt att anlita ett biträde (dock icke nödvändigtvis en jurist), såvida barnavårdsnämnden icke anser att särskilda skäl talar mot ett dylikt arrangemang. Även inför den danska barnavårdsnämnden må biträde anlitas.

Den gällande svenska och finska barnavårdslagstiftningen saknar motsvarande bestämmelser. Enligt förslaget till ny svensk barnavårdslag må emellertid den unge och hans föräldrar anlita »lämpligt biträde».

(h) *De beslutande myndigheternas serviceorgan*

Till de flesta ungdoms- och familjedomstolar hör som regel olika serviceorgan som t. ex. mer eller mindre slutna *utrednings- och övervakningshem* samt *socialvårdsorgan* med, enligt vad förut framhållits, framförallt rådgivande, utredande, övervakande och vårdande uppgifter (särskilt i England, Västtyskland, USA, Kanada, Japan, Australien och Nya Zeeland). Inom främst de nordamerikanska ungdomsdomstolsorganisationerna finns ofta särskilda utredande organ med speciell *barnpsykiatrisk och barnpsykologisk expertis*. Serviceorganets verksamhet och administration är som regel anförtrodd åt sakkunnig och ofta även heltidsanställd personal.

(i) *Polisen och det beslutande organet*

Ett flertal länder och regioner har numera *speciell ungdomspolis* och alltfler tycks överväga möjligheterna att etablera ett dylikt system. Polis med särskilda uppgifter bland barn och ungdom finns för närvarande framförallt i Nordamerika, England, Italien, Holland, Argentina, Brasilien, Mexiko och Japan. Ungdomspolisens verksamhet anses utgöra ett synnerligen viktigt inledande skede i ungdoms- och familjedomstolsprocessen. I själva verket kan ungdomspolisen sägas utgöra ett ytterligare, viktigt serviceinstrument för de domstolar, som har jurisdiktion över barn och ungdom. Ett nära samarbete förekommer i vart fall som regel mellan ungdomspolis och tjänstemän vid utrednings- och övervakningshem, socialvårdsorgan och beslutande judiciella myndigheter.

(j) *Processen*

Såväl *ackusatorisk* som *inkvisitorisk* process förekommer i de olika systemen. Den akusatoriska principen kommer av naturliga skäl främst till uttryck i de judiciella system, där såväl åklagare som domare och juridiskt biträde tager del i handläggningen (t. ex. i Frankrike och Italien). Där emot är processen ofta utpräglad inkvisitorisk i bland annat de nordamerikanska ungdomsdomstolarna och hos de skandinaviska barnavårdsnämnderna. Handläggningen är i regel *icke offentlig*, och även om t. ex. representanter för pressen har möjlighet att närvara, äger de som regel icke att publicera den unges eller föräldrarnas namn. Bortsett från vissa undantagsfall i särskilt den engelska, franska och västtyska ungdomsdomstolsprocessen präglas såväl de judiciella som administrativa myndigheternas verksamhet i första instans av ett mycket *informellt förfarande*, och stor frihet synes föreligga beträffande ett måls uppläggning. Oavsett system är *sakfrågan* oftast okomplicerad och föga kontroversiell, och bland annat detta förhållande torde möjliggöra den informella handläggningen. De judiciella systemens handläggning utmärkes vanligen av *muntlighet, koncentration* och *bevisomedelbarhet*. *Vittnesbevisning* förekommer som regel inför alla ungdoms- och familjedomstolar då så erfordras; så också inför bland annat den norska barnavårdsnämnden. De av målet berörda parterna är som regel *personligen närvarande* för att höras av det beslutande organet och

för att själva ge uttryck för sin mening. Inom det skandinaviska systemet tycks framförallt den norska barnavårdsnämnden sträva efter att höra den unge och hans föräldrar personligen inför nämnden. I domstolssystemen brukar processen vara mer eller mindre uppdelad i *etapper*, d. v. s. sak- och åtgärdsfrågorna prövas och avgörs var för sig enligt den så kallade cesurprincipen. De judiciella ungdomsorganen sammanträder antingen i *lokaler*, där också allmän domstol sammanträder, eller i särskilda helt fristående lokaliteter. I den mån handläggningen äger rum i samma lokal som en vanlig brottmålsdomstol, brukar barn- och ungdomsmålen behandlas på *särskilda rättegångsdagar* eller på *särskilda tider*, då ingen annan handläggning förekommer.

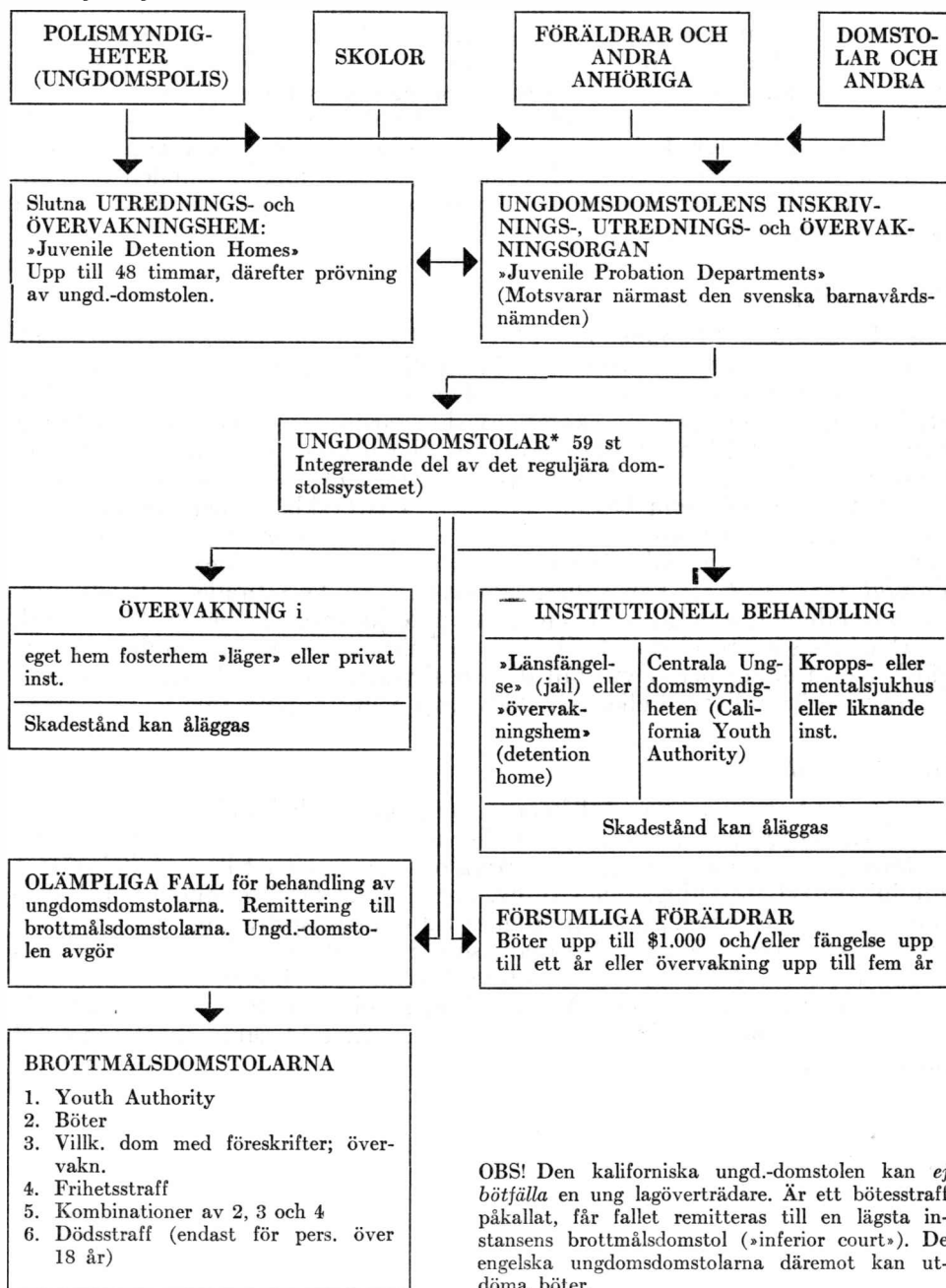
(k) Åtgärder

S. k. *allmänt förebyggande* åtgärder liksom olika *uppfostrande* och *vårdande* institutionella och icke institutionella åtgärder kan företagas oavsett system. I övrigt torde de judiciella systemen förfoga över ett större åtgärdsregister än t. ex. de skandinaviska barnavårdsnämnderna. Sålunda kan ett stort antal länders ungdomsdomstolar utdöma böter och *skadestånd* samt meddela vissa *föreskrifter* av inskränkande och disciplinär natur. Vidare förekommer som bekant särskilt i Västtyskland och England speciella typer av *frihetsberövande åtgärder under kortare tid* (»korttidsarrest»). I undantagsfall förekommer ännu *spöstraff*; dock ej i Europa. *Vanligt fängelsestraff* kan sällan ådömas av en beslutande judiciell ungdomsmyndighet. I de fall, där en sådan påföljd anses av behovet påkallad, överlämnas som regel målet till den reguljära brottmålsdomstolen för åtgärd. Detta gäller också vid fall där en skyddsåtgärd av typen *förvaring/interner*ing är indicerad eller där *dödsstraff* kan ifrågakomma.

(l) Rättsmedel

I alla system kan talan fullföljas; i ungdoms- och familjedomstolssystemen i vanlig judiciell ordning (med eller utan förtur); i barnavårdsnämnds-systemen i den reguljära administrativa ordningen eller till särskilt inrättat administrativt prövningsorgan (t. ex. den danska landsnämnden). I Norge och Danmark föreligger även möjlighet till domstolsprövning (allmän domstol). Vissa myndigheter och organ, som inrättats för allmänna kontrolluppgifter, t. ex. JO i vårt land, utövar tillika viss kontroll av ungdomsmyndigheternas verksamhet. I vissa länder (bland annat i Västtyskland) har den domstol, till vilken talan fullföljes, särskild sammansättning vid prövning av ungdomsmål.

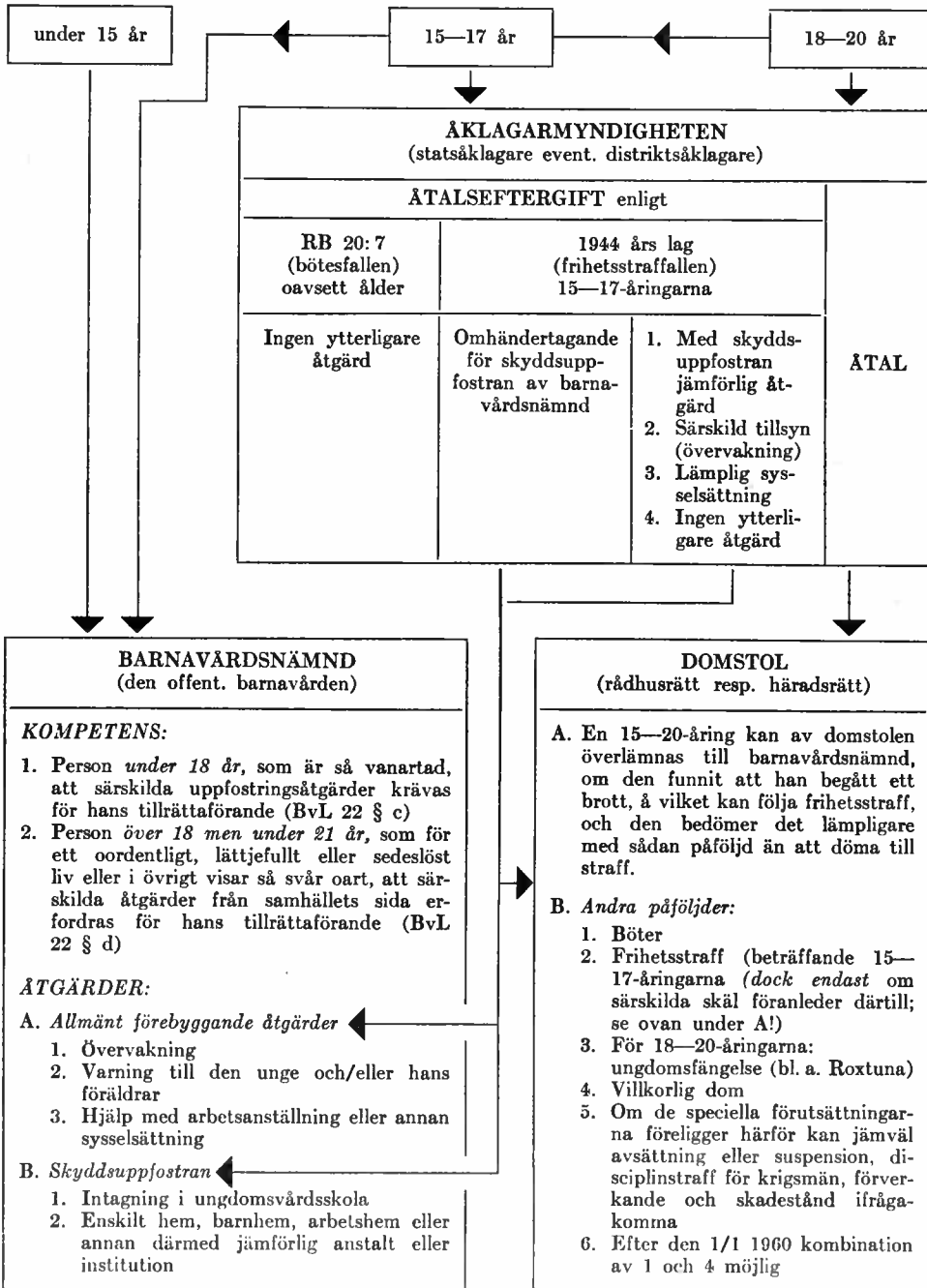
(m) Skiss — det kaliforniska ungdomsdomstolssystemet för behandlingen av unga lagöverträdare

* De geografiska kompetensområdena motsvarar närmast de svenska allmänna domstolarnas jurisdiktionsområden. Ungdomsdomstolarna har exklusiv kompetens betr. ungdom under 18 år; gemensam kompetens med brottmålsdomstolarna betr. 18—20-åringarna.

(n) Skiss — det svenska barnavårdsnämndssystemet för behandlingen av unga lagöverträdare

BROTT BEGÅNGET AV PERSON

B. Allmänna likheter och olikheter mellan barnavårdsnämnds och ungdomsdomstolssystem — en kortfattad sammanfattning av huvuddragen

(1) De beslutande organen är ofta *icke statliga* myndigheter. Ungdomsdomstolens regionala *verksamhetsområde* är i regel större än barnavårdsnämndernas. För ungdomsdomstolen är ett område motsvarande våra län det vanligaste geografiska kompetensområdet.

(2) *Ålders- och sakjurisdiktionen* överensstämmer i stort oavsett system. Likaså föreligger oavsett system *gemensam kompetens* med de reguljära domstolarna beträffande vissa grupper av kriminell ungdom. Ungdomsdomstolarna har ofta kompetens att ingripa mot *försumliga föräldrar*.

(3) Oavsett system baseras organens verksamhet på *legalitetsprincipen*, d. v. s. ingripanden och åtgärder äro beskrivna i lag och kommer också som regel till stånd på sätt där föreskrives. Dock synes kompetensområdet och verksamheten vara noggrannare beskriven i ungdomsdomstolslagarna än i barnavårdslagarna. Sälunda bestäms ofta ungdomsdomstolens kompetens genom *enumeration* av olika slags situationer och beteenden, medan barnavårdsnämndens kompetens beskrivs i mera *allmänna* ordalag och vändningar.

(4) Barnavårdsnämnderna äro alltid *kollegiala* organ. Organisationsformen skiftar bland ungdomsdomstolarna. I vissa länder förekommer en organisation liknande den skandinaviska barnavårdsnämndens; i andra kommer *endomarsystemet* till användning. Beträffande *sammansättningen* i övrigt kan sägas, att det torde ligga i sakens natur, att det mer eller mindre sakkunniga *lekmannaelementet* är mest framträdande i en administrativ myndighet, medan juristinslaget är mest påtagligt i de judiciella organen. Flera undantag från denna mall förekommer dock.

(5) De rent utredande och socialvårdande uppgifterna, vilka till övervägande del bestämmer barnavårdsnämndernas organisations- och arbetsformer, ombesörjes i ungdomsdomstolssystemet i regel av *särskilda sociala serviceorgan*, vilka äro mer eller mindre fast knutna till de judiciella myndigheterna.

(6) *Särskilda utrednings- och övervakningshem* synes förekomma i större utsträckning i ungdomsdomstolsorganisationerna än i barnavårdsnämnds-systemen.

(7) Oavsett system vidtages åtgärder avsedda att befrämja och förbättra ett gott *samarbete* mellan polisen och de beslutande organens tjänstemän och serviceorgan. Med några få undantag förekommer *särskild ungdomspolis* endast i länder med ungdomsdomstolssystem.

(8) Såväl barnavårdsnämndernas som ungdomsdomstolarnas verksamhet har främst ett *resocialiserande, uppfostrande och hjälpande syfte*. I båda fallen inträder det aktuella organet som en *samhällets överförmyndare och vårdnadshavare* i de fall, då hem och skola visat sig otillräckliga.

(9) Oavsett system tillföres barnavårdsnämnderna och ungdomsdomstolarna ofta sina fall efter viss förberedande prövning och beslut av andra myndigheter och organ (t. ex. skola, polis, åklagare, domstol, socialvårdsmyndighet, behandlingsmyndighet, anstaltsstyrelse o. s. v.). Denna *urvalsprocess* innebär, att endast vissa speciella fall blir föremål för själva barnavårdsnämndens eller ungdomsdomstolens åtgärder. Även i de fall, då myndigheten säges ingripa ex officio, torde en viss urvalsprocess föregå ingripandet.

(10) Ungdomsdomstolsprocessen kan vara antingen *inkvisitorisk* eller *ackusatorisk*. Barnavårdsnämndens handläggning är i princip inkvisitorisk. *Allmänheten* äger i regel *ej närvara* vid förhandlingarna oavsett system. *Publicering av namn* får i regel icke ske.

(11) För *föredragningen* av ett fall inför det beslutande organet anlitas i barnavårdsnämndssystemen i regel en av nämndens ledamöter eller en till nämnden knuten socialvårdstjänsteman, medan denna uppgift vid ungdomsdomstolarna även kan handhas — förutom av domstolens egna befattningshavare och tjänstemän — av t. ex. polismän och särskilt förordnade ungdomsåklagare.

(12) Oavsett system verkställes *personundersökningar*.

(13) Med vissa undantag utmärks som regel själva processen av *informellt* förfarande oavsett system. Inför ungdomsdomstolarna förekommer dock i större utsträckning än inför barnavårdsnämnderna att *bevisning upptages* och att den unge och hans föräldrar äro *personligen närvarande* för att höras och för att få tillfälle att ge uttryck för sin uppfattning. *Muntlighet, koncentration* och *fri bevisföring* torde vara vanligare drag i ungdomsdomstolsprocessen än i barnavårdsnämndsprocessen. *Sak- och åtgärdsfrågorna* bedöms och avgörs ofta var för sig (i *etapper*) i ungdomsdomstolen; så är som regel icke fallet i barnavårdsnämnden.

(14) Oavsett system är de beslutande organens *handlingsfrihet* mycket stor.

(15) Såväl barnavårdsnämnderna som ungdomsdomstolarna (bland annat genom sina serviceorgan) kan ingripa med såväl *allmänt förebyggande* som speciellt *uppfostrande* och *vårdande* åtgärder, antingen i institutionella eller icke institutionella former. Barnavårdsnämnderna saknar emellertid ungdomsdomstolarnas ofta förekommande möjligheter att kunna utdöma böter, skadestånd, »korttidsarrest» samt att meddela vissa disciplinära föreskrifter och *ålägganden*.

(16) I de olika systemen förekommer likartade rättsmedel, ehuru dock karaktären och strukturen av desamma skiftar i ganska avsevärd grad från land till land, främst beroende på respektive stats allmänna förvaltning i judiciellt och administrativt avseende. En allmän tendens tycks vara att i länder med ungdomsdomstolar *rättssäkerhetsgarantierna* i barna- och ungdomsprocessen huvudsakligen förläggs till *första instans* (d. v. s. till ungdomsdomstolarna), medan i länder med barnavårdsnämnder samma garantier ofta anses lämpligen böra knytas till handläggningen i *andra instans* (första fullföljdsinstansen). Denna fråga behandlas närmare under C (d).

(17) I praktiken torde ofta få olikheter föreligga mellan handläggningen inför en ungdomsdomstol och en barnavårdsnämnd. Därest olikheter förekommer på det processuella planet torde de vara av beskaffenhet att lätt kunna undanröjas. Den väsentligaste skillnaden mellan ett ungdomsdomstols- och barnavårdsnämndssystem ligger i det förra systemets betydligt större åtgärdsregister och möjligheterna att inom detsamma ingripa mot unga lagöverträdare, där ett vårdbehov ej är indicerat, samt att göra gällande ett föräldraansvar. I övrigt kan systemens judiciella eller administrativa karaktär konstituera vissa olikheter med avseende på den principiella inställningen till frågor av ideologisk art (t. ex. frågan om samhällsskyddets och allmänpreventionens beaktande).

C. Ungdomsdomstolars och barnavårdsnämnders relativa fördelar och nackdelar — en sammanfattning av huvuddragen

(a) Brottet och vanarten. (b) De främmande elementen i den offentliga barnavården. (c) Samhällsskyddet och allmänpreventionen. (d) Rättssäkerheten. (e) Då vårdbehov ej föreligger. (f) Föräldransvaret. (g) Ett enda organ för tvångsingripanden m. m. (h) De allmänt förebyggande åtgärderna. (i) Det geografiska kompetensområdet. (j) Straffmyndiga inför domstol. (k) Den allmänna domstolen som ungdomsdomstol. (l) Behovet av bättre statistik.

(a) *Brottet och vanarten*

Brott och annan vanart är säkerligen ofta symtom på underliggande personliga eller sociala svårigheter. Lika säkert torde vara, att ungdomsbrotten i icke så få fall äro uttryck för bland annat även ungdomligt okynne, trots, obetänksamhet, förhastande och spänningsbehov hos i och för sig frisk och godartad ungdom. Det är främst med tanke på denna senare kategori, som ett behov gör sig gällande att på ett klarare sätt, än vad nu sker genom barnavårdsnämndernas verksamhet, slå fast att *ett brott* är en av samhället genom dess lagstiftning *icke accepterad handling* och att varken kriminella eller andra vanartiga handlingar kan tolereras. Denna synpunkt torde bäst kunna tillgodoses inom ramen för en ungdomsdomstolsprocess. Av stor vikt synes också vara, att det beslutande organet och dess verksamhet av de unga och allmänheten uppfattas med viss välbehövlig *respekt*. Det kan icke med fog påstås, att den svenska barnavårdsnämnden med dess nuvarande organisation och resurser i detta hänseende går fri från befogad kritik.

(b) *De främmande elementen i den offentliga barnavården*

Barnavårdsnämndernas kompetens kan anses omfatta de fall, där ett ingripande är påkallat dels på grund av föräldrarnas direkta olämplighet eller oförmåga som vårdnadshavare i skilda avseenden (de s. k. *skyddsfallen*), dels på grund av barnets asociala beteende (de s. k. *uppfostningsfallen*). Därest en barnavårdsnämnd anser, att rättelse kan vinnas utan att skilja barnet från hemmet, kan i såväl skydds- som uppfostningsfallen *vissa förebyggande åtgärder* företagas (t. ex. varning och övervakning). Först om dessa åtgärder befinnes vara gagnlösa eller utan nytta sker i princip ett omhändertagande antingen för *skyddsuppfostran* (beträffande de vanartiga barnen och de svåraste fallen av vanvård etc. i hemmet; i båda fallen oavsett föräldrarnas medgivande) eller för *samhällsvård* (beträffande övriga fall av olämpliga eller bristfälliga hemförhållanden, såvida föräldrarna medger ett omhändertagande, samt med avseende på övergivna barn och barn vilka genom föräldrarnas död lämnats ensamma).

Den senaste tillgängliga *barnavårdsstatistiken* visar, att 11 300 barn och ungdomar blev föremål för förebyggande åtgärder under 1957 (fördelningen mellan skydds- och uppfostningsfallen är okänd); 1 218 omhändertogs för skyddsuppfostran (ungefär lika många skydds- som uppfostningsfall); 9 186 för samhällsvård.

Av de fall, som blev föremål för ingripande av barnavårdsnämnderna under 1957, var alltså det övervägande antalet eller cirka 94 procent fall, där förebyggande åtgärder och samhällsvård kom till användning. (Från viss dubbelräkning kan bortses i detta sammanhang.) Det är emellertid tydligt, att de relativt få skydds- och uppfostringsfallen inom skyddsuppfostringsinstitutet i alltför hög grad inkräktar på barnavårdsnämndernas synnerligen viktiga uppgifter: *det förebyggande barnavårdsarbetet och samhällsvårdsfallen*. Ätminstone synes representanter för barnavårdsnämnderna i våra större städer anse, att detta är fallet.

Utöver det anförda bör observeras, att den sociala ungdomsvården — genom dess vidgade kompetens beträffande alltfler kategorier av asocial ungdom — tillförts ett klientel, för vilket dess traditionellt öppna och tvångsfria arbetsformer uppenbarligen varken varit avsedda eller visat sig vara lämpliga. Tvångsingenripanden, slutna vård på ungdomsvårdsskolor och framtida intagning på slutna upptagnings- och utredningshem måste rimligtvis uppfattas som en stor *belastning* för alla dem inom den *offentliga barnavården*, som arbetar för bättre förståelse mellan nämnd, barn och föräldrar och för mera effektiva behandlingsplaner på frivillighetens väg. Utvecklingen tycks till yttermera visso gå mot en alltmer slutna och tvångsbetonad barnavård. Därest barnavårdsnämnderna kunde frikopplas från sina tvångsingenripande uppgifter finns det all anledning antaga, att dess verksamhet *på det rådgivande, utredande, övervakande, hjälpande och förebyggande planet* skulle bli betydligt mera omfattande och därigenom också kanske mera effektiv.

De nu anförda invändningarna mot barnavårdsnämndernas verksamhet torde icke med samma styrka kunna göras gällande mot ungdomsdomstolarnas verksamhet. Sålunda synes det — främst av traditionella och ideologiska skäl — vara lättare att införa t. ex. slutna utrednings- och övervakningshem i ett (judiciellt) ungdomsdomstolssystem än i ett (administrativt) barnavårdsnämndssystem.

(c) *Samhällsskyddet och allmänpreventionen*

Ingen tvekan torde råda om i vart fall den oroande tendensen i ungdomsbrottslighetens kvantitativa utveckling i vårt land under innevarande decennium. Tvekan råder däremot i allra högsta grad om karaktären av de enskilda lagöverträdelserna. Mycket synes dock tyda på att *allt yngre* personer begår brott; att den *relativa* förekomsten av *grövre ungdomsbrott* ökat; samt att dessutom ett stort antal av ungdomsbrotten kan rubriceras som *bagatellförseelser*. Parallellt med denna utveckling har alltfler grupper av kriminell ungdom överförts till den offentliga barnavården, som i många fall haft att taga hand om synnerligen kvalificerade unga lagöverträdare, för vilka en omfattande seriebrottslighet varit regel snarare än undantag. I ett flertal av dessa fall är säkerligen ett beaktande av jämväl samhällsskyddets krav en ofrånkomlig uppgift. Därest vår uppfattning om situationen är korrekt, kommer dessutom till barnavårdsnämndernas kännedom ett ansevärt antal bagatellförseelser; ofta begångna av mycket unga barn. Möjligheten torde icke kunna uteslutas, att behandlingen av dessa fall kan ha viss allmänpreventiv betydelse. Ett effektivt barnavårdsnämndsingripande kan förvisso få väl så stor allmänpreventiv effekt som en motsvarande åtgärd beslutad av en domstol. Väsentligt i detta sammanhang är emellertid, att barnavårdsnämndens möjligheter att på ett effektivt sätt

ingripa i de nu nämnda fallen synes vara mycket små; antingen det nu beror på att ett vårdbehov ej är indicerat [se nedan under (e)] eller att behandlingen fordrar sådana resurser, att den får prägel av sluten fångvård. Det kan icke heller vara förenligt med barnvårdens traditionella organisation, resurser och arbetsformer att barnavårdsnämnderna försättes i situationer, där ett beaktande även av samhällsskyddets och allmänpreventionens krav måste framstå som ofrånkomliga tilläggsuppgifter. *Hela registret* av de tänkbara instrumenten för tillgodoseende av jämväl samhällsskyddet och allmänpreventionen torde kunna administreras endast av ett judiciellt organ med nära anknytning till eller som en del av det allmänna domstols-systemet.

(d) *Rättssäkerheten*

Det brukar ibland hävdas, att anspråken på rättssäkerhet skulle vara mindre starka då det gäller barn och ungdom, än då det gäller vuxna personer. Denna uppfattning torde betingas av bland annat det förhållandet, att en person under 21 år i olika civil- och familjerättsliga avseenden ändå tvingas vidkänna vissa inskränkningar i sin handlingsförmåga. Det främsta skälet synes dock vara påståendet, att alltför högt ställda krav på föräldrarnas och deras barns rättssäkerhet skulle leda till *en mindre effektiv barnavårdande verksamhet*. Sålunda skulle ett av omständigheterna klart motiverat ingripande utifrån barnets intressen kunna hindras genom t. ex. vissa formella brister i bevisningen. Därmed blir, har det sagts, önskemålet om absolut rättssäkerhet det godas fiende.

De anförda omständigheterna torde dock rimligen icke kunna tagas till intäkt för att det skulle vara av mindre vikt att beakta ett barns rättssäkerhet. Icke minst ur *behandlingspedagogisk* synpunkt torde allvarliga invändningar kunna göras mot en dylik ståndpunkt. Det är av allt att döma en mycket svår uppgift att mana fram den *samarbetsvilja* hos barnet och dess föräldrar, som kanske är den allra viktigaste förutsättningen för en behandlingens effektivitet, därest ingripandet icke baseras på otvetydiga och klart bevisade skäl. Det torde icke heller förhålla sig så, att en barnavårdsnämnd (lika litet som något annat organ) under alla förhållanden *bedömer vårdbehovet* korrekt. Oklara och obevisade indikationer *kan* medföra ett felaktigt ingripande med väl så menliga följder som i en situation med en i och för sig av behovet påkallad men ändock utebliven åtgärd. Det senare fallet kan dock hållas under uppsikt och allmänt förebyggande åtgärder kan vidtagas, medan i det förra fallet det felaktiga ingripandet icke kan göras ogjort.

Det torde vidare förhålla sig så, att *ett motsatsförhållande icke nödvändigtvis behöver föreligga* mellan kraven på rättssäkerhet och ändamålsenlig behandling. En bestämd vägran från föräldrarnas sida att lämna ifrån sig sitt barn, vilket företer ett klart bevisat asocialt beteende och ett akut vårdbehov, torde näppeligen ha något att göra med frågan om rättssäkerhet. En negativ attityd från föräldrarnas sida torde i detta fall snarare vara föranledd av *prestige- och skuldkänslor* än av någon otrygghet i rättssäkerhetsavseende. Förslaget till ny barnavårdslag stöder till yttermera visso påståendet, att något egentligt motsatsförhållande icke behöver föreligga. I förslaget har nämligen barnavårdsnämndens handläggning starka beröringspunkter med förfarandet inför vanlig domstol. I detta avseende skiljer sig alltså barnavårdsnämnden klart från övriga kommunala nämnder.

Det brukar framhållas, att varken en jurist i en ungdomsdomstol eller en jurist i en barnavårdsnämnd är någon garanti i och för sig för den absoluta rättssäkerheten och att *juristens roll* i detta avseende betydligt överskattats. Det ligger i sakens natur att intresse, erfarenhet och goda personliga egenskaper till viss del kan väga upp en fackmans kvalifikationer. Lika givet är emellertid att en *förening av fackkunskap och goda personliga egenskaper* bör eftersträvas oavsett den samhälleliga uppgiftens karaktär. Juristen bör i detta sammanhang betraktas främst som en fackman, vars teoretiska och praktiska *utbildning* bibringat honom vana att objektivt och noggrant handlägga olika tvistiga frågor — om möjligt i överensstämmelse med en fast praxis — samt att på ett klart systematiskt och koncentrerat sätt redovisa sitt och andras ställningstagande mot bakgrunden av gällande rätt; i allt egenskaper som torde befrämja den enskildes berättigade krav på skydd och hänsyn till person, egendom och privatliv. Det bör också observeras, att juristen utbildats att *behärska en procedur* (d. v. s. det ackusatoriska förfarandet), som numera anses ge största möjliga garanti för noggrann och opartisk utredning av relevanta fakta i sak- och rättsfrågorna. Härmed är naturligtvis icke sagt, att juristens sakkunskap är den enda sakkunskap, som erfordras för den mest ändamålsenliga handläggningen och dispositionen av ungdomsmål.

Det brukar också diskuteras i vilken utsträckning de olika tänkbara instrumenten för tillgodoseende av rättssäkerheten i speciellt barnavårdsprocessen skall knytas till *barnavårdsnämnden* eller till *länsstyrelsen* (eller annat organ på länsplanet), vilken har att pröva ett relativt stort antal fall av skyddsuppföstran beslutad av barnavårdsnämnd. En ledande princip torde böra vara, att barn- och ungdomsmål *skall avgöras så snabbt som möjligt*. Därest processen bygger på principen, att den väsentliga kontrollen av riktigheten av ett bedömande och avgörande skall sättas in i andra instans (t. ex. KB) i stället för i första instans (barnavårdsnämnden) kan detta ofta medföra stora olägenheter, främst med tanke på *bevisningens färskhet, tiden för det slutliga avgörandet och kostnaderna*. Oavsett sättet för efterprövning i barn- och ungdomsmålen innebär en koncentration av de slutliga avgörandena till en andra instans, att bevismaterialet föräldras, att *dyrbar tid* går till spillo och att den utdragna handläggningen betingar *stora* och kanske *onödiga kostnader* både för den enskilde och samhället. Det förefaller även troligt, att det känns *tryggare* för den beslutande myndigheten i första instans, om den huvudsakliga rättssäkerhetskontrollen kan sättas in redan där.

Som redan antytts torde i det *ackusatoriska* handläggningsförfarandet ligga en garanti för att en fråga blir grundligt utredd. Att detta förfarande bör komma till användning vid handläggningen av både sakfrågan och åtgärdsfrågan kan knappast anses vara ett obilligt krav. I barnavårdsnämndens och den vanliga domstolens handläggning torde emellertid för närvarande endast sakfrågans behandling i vanlig domstol motsvara kraven på verkligt ackusatoriskt förfarande.

De framförda synpunkterna kan icke anses ha den styrkan, att de diskvalificerar barnavårdsnämnden som ett i och för sig möjligt organ för beaktande icke endast av kravet på ändamålsenlig behandling utan också anspråket på rättssäkerhet. I behövligen avscenden kan givetvis nämndens sammansättning och handläggning omformas och förstärkas för att på ett bättre sätt kunna tillgodose rättssäkerheten. Men om så sker — kommer

då icke i själva verket barnavårdsnämnden att uppträda som en ungdomsdomstol? Det är förståeligt, om man utifrån denna synpunkt hyser viss tvekan beträffande t. ex. juristens obligatoriska medverkan i barnavårdsnämnd. Vägen ut ur detta dilemma kan icke gärna gå i annan riktning än just mot en organisationstyp av ungdomsdomstolens karaktär.

(e) *Då vårdbehov ej föreligger*

Som tidigare antytts [under (b) ovan] beslutade barnavårdsnämnderna under 1957 om *omhändertagande för skyddsuppfostran i cirka 6 procent* av alla de fall, som under samma år blev föremål för nämndernas handläggning. Drygt 22 procent av de för skyddsuppfostran under detta år omhändertagna ungdomarna placerades i ungdomsvårdsskolor, d. v. s. *drygt 1 procent av samtliga handlagda fall*.

Medan mycket noggranna upplysningar redovisats beträffande ungdomsvårdsskoleklientelet (genom bland annat SOU 1954: 5; K. H. Erikssons: Vanart och personlighetsavvikelser, 1957; och ungdomsvårdsskolekommitténs betänkande, 1958), saknas närmare upplysningar om övriga av barnavårdsnämnderna handlagda fall. [Gustav Jonssons stora undersökning av alla de ungdomar — i allt över 4 400 — som under 1941—42 blev föremål för barnavårdsnämndernas åtgärder (SOU 1944: 30, bil.) är av naturliga skäl ej representativ för nuvarande förhållanden]. I själva verket torde den stora gruppen av fall, där endast förebyggande åtgärder eller skyddsuppfostran utan placering på ungdomsvårdsskola tillgripits, innehålla det ur kriminalpolitisk synpunkt intressantaste och viktigaste klientelet, enär ungdomsvårdsskoleleverna med största sannolikhet en gång tillhört en liknande grupp.

Även om vår kunskap alltså är bristfällig, kommer emellertid av allt att döma till barnavårdsnämndernas kännedom ett stort antal fall, där ett vårdbehov icke är indicerat, men där en åtgärd av *pedagogisk/disciplinär natur* är påkallad. Som förut nämnts saknar barnavårdsnämnderna det omfångsrika åtgärdsregister, som för det mesta är tillgängligt för ungdomsdomstolarna. Att anpassa lagstiftningen på ett sådant sätt att barnavårdsnämnderna överhuvudtaget har lagliga möjligheter att ingripa i fall, där ett manifesterat vårdbehov ej föreligger, samt att dessutom bereda nämnderna möjlighet att för dessa fall (om så anses lämpligt) använda sig av t. ex. böter, skadestånd, »korttidsarrest» och disciplinära ålägganden av olika slag torde varken ur principiell eller praktisk synpunkt vara ett lämpligt arrangemang. Inga liknande invändningar torde däremot kunna resas mot att en ungdomsdomstol ingriper i dessa fall med anlitande av de nämnda åtgärder. Ungdomsdomstolens åtgärdsregister kan spänna över såväl *vårdande som uppfostrande och disciplinära behandlingsmedel*. Enligt det skandinaviska systemet måste de fall, där det anses vara av behovet påkallat med t. ex. böter och skadestånd, handläggas inför allmän domstol.

(f) *Föräldransvaret*

I ett flertal ungdomsdomstolssystem anses det angeläget och preventivt ändamålsenligt att föräldrar eller andra förmyndare och vårdnadshavare, vilka på ett påtagligt sätt kan anses ha medverkat till eller orsakat barnets brottslighet eller annan vanart, ställs till ansvar härför. I vissa system kan därvid såväl bötes- som frihetsstraff samt även skadestånd ådömas.

Barnavårdsnämnderna har icke denna möjlighet och det torde icke heller vara lämpligt att en dylik uppgift lägges på nämnderna.

Det bör emellertid i detta sammanhang observeras, att enligt svensk rätt vissa ofta icke uppmärksammade möjligheter faktiskt föreligger att göra gällande ett föräldraansvar. Sålunda kan enligt *strafflagen* föräldrar eller andra uppfostrare eller förmyndare dömas till böter eller fängelse, därest de *ej hindrat* den som står under deras vård eller lydnad *från att begå straffbelagd gärning*, då så kunnat ske utan fara för dem själva eller deras närmaste och utan anmälan till myndighet (3 kap. 6 § 2 st.). Enligt den nyligen införda *stillettförordningen* kan likaledes föräldrar bli straffrättsligt ansvariga för det fall att de — med vetskap om att deras barn under 15 år innehar stillett — icke gjort vad på dem rimligen ankommit för att förhindra innehavet (3 §). Ett liknande ansvar föreligger enligt *allmänna ordningsstadgan* för det fall att ett barn under 15 år utan tillstånd utomhus begagnat bland annat vissa luftgevär inom visst slag av tätbebyggt område (6 § 1—2 st. jfr m. 28 § 2 st.). Såväl *vägtrafikförordningen* (65 § 1—3 mom. jfr m. 70 § 2 mom.) som den s. k. *mopedkungörelsen* (3 § 2 st.) och *jaktstadgan* (33 §) innehåller bestämmelser av motsvarande art. Slutligen bör även uppmärksammas det i *strafflagen* inskrivna skadeståndsansvaret för försumliga föräldrar till skadegörande barn under 15 år (6 kap. 6 §).

I kampen mot ungdomsbrottsligheten kan förvisso föräldrarnas ansvar icke nog understrykas. Det torde därför vara lämpligt, att *föräldrar* i de uppenbara fallen får svara för sina försummelse *inför* en *ungdomsdomstol*, vilken tillika handlägger frågan om barnets beteende och de åtgärder, som skall vidtagas i anledning därav. (Möjligheterna att enligt gällande lagstiftning ingripa i *vårdnadsfrågor* tillkommer såväl allmän domstol, enligt föräldrabalken, som barnavårdsnämnd, enligt barnavårdslagen. Det kan diskuteras, huruvida denna dubbelspårighet skulle kunna elimineras genom att en ungdomsdomstol också handlade vårdnadsfrågor och i detta hänseende hade karaktären av en familjedomstol.)

(g) *Ett enda organ för tvångsingripanden m. m.*

Det ändamålsenliga i att kunna taga upp ärenden av tvångsnatur till behandling i ett enda organ torde icke kunna bestridas. I justitieombudsmannens senaste ämbetsberättelse (JO 1959 s. 207 ff.) påtalas hurusom det nuvarande svenska dualistiska systemet befrämjar både onödiga och för den enskilde menliga kompetenskonflikter. I och för sig kan ett dylikt förhållande — som lagrådet påpekar i sitt yttrande över barnavårdsförslaget — tillrättaläggas i samband med den allmänna översynen av det kriminalrättsliga reaktionssystemet. Ett rationellt alternativ torde dock vara att *anförtro* åt *ungdomsdomstolar* den *exklusiva rätten att besluta dels om alla tvångsingripanden beträffande barn och ungdom, dels också beträffande alla fall av unga lagöverträdare, där ett vårdbehov ej är indicerat*. Vad ovan anförts under särskilt avsnitten (b) och (f) talar för ett dylikt arrangemang.

(h) *De allmänt förebyggande åtgärderna*

Det brukar ibland framhållas, att en ungdomsdomstol skulle sakna möjligheter att utföra ett allmänt förebyggande arbete. Invändningen är riktig så till vida, att själva domstolen väl knappast har dessa möjligheter.

Men i de flesta ungdomsdomstolssystem finns antingen *sociala serviceorgan direkt knutna till domstolen* eller mer eller mindre fristående socialvårdsorgan, å vilka det förebyggande arbetet ankommer. I vårt land finns det ingen som helst anledning ifrågasätta värdet av det allmänt förebyggande arbete, som våra barnavårdsnämnder skulle kunna utträta, *därest de finge koncentrera sig på denna för dem naturliga uppgift.*

(i) *Det geografiska kompetensområdet*

Det brukar även hävdas, att ett ungdomsdomstolssystem fordrar *större kompetensområden* än ett barnavårdsnämndssystem (främst av personella skäl men också med hänsyn till verksamhetens omfång) och att den beslutande judiciella myndigheten härigenom skulle komma att sakna den *kännedom om lokala och personliga förhållanden*, som alltid ansetts vara en av de största fördelarna med barnavårdsnämndernas verksamhet. Till att börja med bör det emellertid observeras, att de allmänna domstolarnas och barnavårdsnämndernas kompetensområden ofta *sammanfaller*, bland annat i städerna. Vidare torde lokal- och personkännedomen kunna tillföras en ungdomsdomstol i varje särskilt fall av bland annat den socialvårdstjänsteman, knuten till den lokala barnavårdsnämnden, som förslagsvis skulle ha till uppgift att verkställa personundersökningen i målet. Inför den *rörlighet i bosättningsförhållandena*, som kännetecknar det moderna svenska samhället, bör dessutom barnavårdsnämndernas personkännedom icke överskattas. Det finns icke heller någon grundad anledning antaga, att ledamöterna i *barnavårdsnämnderna i t. ex. våra största städer* skulle ha bättre person- och lokalkännedom än nämndemännen i våra härads- och rådhusrätter. De allt förbättrade *kommunikationerna* möjliggör tillika nu för tiden — på ett helt annat sätt än då frågan barnavårdsnämnd/ungdomsdomstol i början av 1920-talet mera ingående granskades av sakkunniga (SOU 1922: 46) — snabb inställelse inför ett beslutande organ, även om detta skulle ha t. ex. länet som kompetensområde.

Det mest tilltalande *alternativet* till länen som kompetensområden för en ungdomsdomstolsorganisation torde vara *städerna och domsagorna*. Sålunda förefaller det rationellt, att stad med egen rådhusrätt har en ungdomsdomstol och att samma gäller i vart fall de större domsagorna. Det bör i detta sammanhang uppmärksammas, att flera domsområden redan har vissa *gemensamma organ* såsom övervakningsnämnd, inskrivningsavdelning etc.

(j) *Straffmyndiga inför domstol*

Det tycks vara en internationell tendens att för varje särskild kriminalrättslig åtgärd bestämma ett visst åldersområde, inom vilket åtgärden kan tillämpas, *snarare än* att fixera en viss bestämd undre åldersgräns för tillämpningen av påföljdssystemet i dess helhet (d. v. s. en straffmyndighetsålder). För vårt lands vidkommande är det sålunda tydligt, att vår straffmyndighetsålder (15 år) förlorat mycket av sin ursprungliga betydelse genom olika lagstiftningsåtgärder under de senaste decennierna på den sociala och kriminalrättsliga ungdomsvårdens områden. På samma sätt kan det naturligtvis konstrueras en ungdomsdomstol, vars åtgärder helt frigöres från straffmyndighetsbandet. Anses det ur pedagogisk och disciplinär synpunkt ändamålsenligt med böter, skadestånd (av mer eller

mindre symbolisk art) eller »korttidsarrest» eller någon annan liknande åtgärd för t. ex. en lagöverträdare, som om några månader skall fylla 15 år, så bör icke ett traditionellt straffmyndighetstänkande få lägga något hinder i vägen. Det avgörande bör i stället vara frågan om fördelarna och nackdelarna med åtgärden. Det kan då vara lämpligt ur såväl praktisk synpunkt som med tanke på rättssäkerheten att för varje åtgärd, som administreras av såväl de allmänna domstolarna som ungdomsdomstolarna, fixera en viss minimiålder och, där så anses behövt, även en maxiålder för åtgärdens tillämpning.

Därest i ett dylikt åldersdifferentierat system en bestämd straffmyndighetsålder trots allt önskas, bör den tydligen icke sättas alltför högt. Sålunda kan det ifrågasättas om den svenska straffmyndighetsåldern icke är för hög. En 14-åring gör sig skyldig till t. ex. grov stöld i förening med skadegörelse. Han har icke tidigare begått något brott och något vårdbehov synes icke föreligga. Fallet ligger uppenbarligen i ett »ingenmansland» och även om den lokala barnvårdsnämnden skulle ha legal kompetens ingripa är, som nämnts, dess åtgärdsregister alltför begränsat för att snabbt och effektivt kunna komma till rätta med detta och de flesta liknande fall. (Det kan i detta sammanhang nämnas, att den norska polisstatistiken visar, att icke mindre än 25 procent av de personer, som på goda grunder anses ha begått brott, är barn under 14 år; d. v. s. under den norska straffmyndighetsåldern). Det finns all anledning misstänka att en svensk undersökning skulle ge ett liknande resultat.

(k) Den allmänna domstolen som ungdomsdomstol

Enligt skyddslagsförslaget (SOU 1956:55) föreslås, att i det fall en person misstänks för att ha begått ett brott innan fyllda 15 år, så må åklagaren, om det finnes påkallat ur allmän synpunkt, efter framställning av barnvårdsnämnd eller länsstyrelse begära allmän domstolsprövning huruvida den unge begått gärningen (s. k. bevistalan). Det är tydligt att behovet av en dylik handläggning inför allmän domstol ansetts väga tyngre än de eventuella invändningarna av principiell art, som kan tänkas resas mot förfarandet. Styrkan av dessa invändningar måste än mer försvagas, därest den allmänna domstolen eller en avdelning av densamma kan fungera som särskild ungdomsdomstol.

Som tidigare nämnts är den utländska ungdomsdomstolen i regel en integrerande del av det allmänna domstolssystemet i första instans. För den händelse ett behov anses föreligga att inrätta ungdomsdomstolar även i vårt land, synes, som antytts, starka praktiska skäl tala för att de allmänna domstolarna användes för detta ändamål. Att införa något slag av *fristående specialdomstolar* eller specialdomstolar med mer eller mindre fast anknytning till t. ex. våra länsstyrelser, synes icke vara en *ändamålsenlig lösning*. Däremot kan det mycket väl tänkas vara ett realistiskt projekt att befria barnvårdsnämnderna från vissa för dem nu mycket pressande och förpliktande uppgifter (såsom alla beslut om tvångsingenjandepanden och den processuella behandlingen av unga lagöverträdare, där intet vårdbehov föreligger) och anförtro dessa uppgifter åt *häradsrätt respektive rådshusrätt*, som i dessa fall skulle fungera som *ungdomsdomstol med speciell sammansättning, särskild procedur och tillgång till åtgärder speciellt lämpade för det unga klientelet*. Frågan om ungdomsdomstolens närmare sammansättning — fördelningen mellan lekmän och t. ex. juri-

disk, psykologisk, pedagogisk, medicinsk och sociologisk sakkunskap — och övriga med projektet sammanhängande praktiska och processuella frågor (t. ex. sättet på vilket ungdomsdomstolens klientel bestämmes) kan icke besvaras utom efter en ingående, allsidig och förutsättningslös utredning.

Det kan invändas, att ett realiserande av det skisserade ungdomsdomstolsprojektet ställer sig mycket *dyrt* och att *tillgången på expertis är begränsad*. Samma invändning torde emellertid gälla oavsett system, om man önskar förstärka beredskapen och kampen mot asocialiteten inom ramen för redan etablerade organ. Att en dylik önskan föreligger framgår av skyddslagsförslaget och förslaget till ny barnavårdslag. *Frågan* i detta sammanhang *gäller då snarare fördelningen av resurserna än tillgången på desamma*. Möjligheten att börja i *mindre skala* och med *koncentration* till vissa orter eller områden bör icke heller förbises.

Den invändningen kan också tänkas, att inrättande av ett *tredje organ* (utöver barnavårdsnämnderna och de allmänna domstolarna) skulle snarare öka än minska gränsdragningssvårigheterna mellan kriminal- och socialvård. Därest emellertid till *ungdomsdomstol överföres bland annat just de typfall, vilka kan tänkas orsaka kompetenskonflikter*, bör det snarare vara en jurisdiktionell fördel än en nackdel med ett tredje organ.

(1) *Behovet av bättre statistik*

Under avsnittet (e) har framhållits, att vi vet mycket litet om det klientel, som blir föremål för barnavårdsnämndernas ingripanden. Den officiella statistiken beträffande samhällets offentliga barnavård lämnar föga eller ingen ledning. Ur såväl social- som kriminalpolitisk synpunkt är det av synnerligen stor vikt, att en ändring till det bättre med det snaraste kommer till stånd och att frågan därvid också ses mot bakgrunden av de förslag, som kriminalstatistikutredningen för några år sedan framförde (SOU 1954: 35). Det finns all anledning antaga, att statistiken skulle kunna ges fastare och mera upplysande former, speciellt beträffande de särskilda brotten, i ett ungdomsdomstolssystem än i ett barnavårdsnämndssystem. För den allsidiga belysningen av spörsmålet om barnavårdsnämnd/ungdomsdomstol är dessutom *noggrann kunskap om den kvalitativa och kvantitativa karaktären av ungdomsbrotten och ungdomsvanarten ett oejtergivligt villkor*.

VIII. Källor

(På grund av utrymmesskäl kan icke utredningar och tidskriftsartiklar närmare angivas än på sätt nedan sker.)

Utredningar och utlåtanden m. m.

Statens Offentliga Utredningar: 1922: 46 (tvångsuppfostran m. m.); 1937/38 (villkorlig dom m. m.); 1942: 28 (eftergift av åtal mot minderåriga m. m.); 1944: 10 (införande av nya rättegångsbalken m. m.); 1946: 69 (förvaltningsförfarandet); 1949: 4 (lösdrivarlagens upphävande m. m.); 1950: 11 (lag om socialhjälp m. m.); 1955: 19 (administrativt rättsskydd); 1955: 37 (utredningshem); 1956: 55 (förslag till skyddslag); 1956: 61 (förslag till ny barnavårdslag); 1959: 37 (ungdomsbrottslighet).

- Betänkande och förslag angående I. minderåriga förbrytares behandling och II. vanartade och i sedligt avseende försummade barns behandling (Stockholm, 1898 och 1900).
 Förhandlingar vid kriminalkongressen i Stockholm (1911).
 Fattigvårdslagstiftningskommittén: Förslag till lag om den offentliga barnavården (Stockholm, 1921, 4: 1).
 Strafflagberedningens, barnavårdskommitténs och ungdomsvårdsskoleutredningens gemensamma utlåtande den 19 januari 1952.
 Departementsförslaget betr. ny barnavårdslag (5/6 1959) och lagrådets yttrande betr. detsamma (17/11 1959).

Tidskrifter m. m.

- Annals of the American Academy of Political and Social Science (jan. 1949; Sellin: 137—149).
 Barnavård och ungdomsskydd, 1949 (Schlyter: 133—142); 1956 (Elsa Malmroth: 53—56); 1958 (T. Eriksson: 41—50; Bruzelius: 131—137).
 British Journal of Delinquency (1957, vol. VII, nr 3).
 Bureau of Public Affairs, New York: A New Pattern for Family Justice (1954); For the Family in Court (N.Y., 1956).
 California Youth Authority Quarterly, *passim*.
 Children's Bureau, Washington D.C.: Juvenile Court Laws in Foreign Countries (1951).
 Code de Procédure Pénale (Paris, 1959).
 Federal Probation (Washington, D.C., vol. XIII, nr 3, 1949).
 Förenta Nationerna: Comparative Survey on Juvenile Delinquency, Part. I, North America; Part II, Europe; Part III, Latin America; Part IV, Asia and the Far East; Part V, Middle East; (N.Y., 1952—53).—The Prevention of Juvenile Delinquency in Selected European Countries (N.Y., 1955). — International Review of Criminal Policy (N.Y., nr:is 5, 7—8, 9; 1954—56).
 Förvaltningsrättslig tidskrift, 1938 (Agge: 186—200).
 Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science, *passim*.
 Jugendgerichtsgesetz von 4. August 1953.
 Nordisk Administrativ Tidskrift, 1953 (Harbek: 155—161).
 Konvention angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (10/12 1948) — F. N.
 Nordisk Tidskrift for Kriminalvidenskap: 1952 (Strahl: 137—164); 1953 (Sondén: 231—252); 1955 (Müller: 341—347); 1956 (Stürup: 149—163); 1957 (Haarløv: 210—217); 1957 (Cornil: 345—357).
 NPPA Journal (New York, 1956 nr 2 och 1959 nr:is 2, 4).
 Sociala Meddelanden, *passim*.
 Standard Juvenile Court Act. 1959 (NPPA, New York).
 Standard Family Court Act, 1959 (NPPA, N.Y.)
 Standards for Specialized Courts Dealing with Children (Children's Bureau, Washington D.C., 1954).
 State of New York: Legislative Documents 1955—1957; A Simplified State-Wide Court System (1956).
 Statsvetenskaplig Tidskrift, 1956 (Wetterlundh: 77—94); 1957 (Sundberg: 1—31).
 Svensk Juristtidning, 1954 (Ekelöf: 65—81).
 Sveri, Knut: Ungdomsdomstoler (provföreläsning, 21/11 1958, Oslo).

Kongresser, förhandlingar etc.

- Förhandlingar vid kriminalistkongressen i Stockholm (1911).
 Förhandlingar vid svenska kriminalistföreningens årsmöte i Stockholm (7—8/5 1954) s. 61—96 i Nordisk kriminalistisk årsbok, 1954 (de mänskliga rättigheterna, straffprocessen och frihetsberövandet).
 Förhandlingar vid svenska kriminalistföreningens årsmöte i Stockholm (22/4 1955) s. 19—58 i Nordisk kriminalistisk årsbok, 1955 (rörelsen för socialskydd).
 Förhandlingar vid det fjärde nordiska kriminalistmötet (11—13/6 1957) s. 208—257 i Nordisk kriminalistisk årsbok, 1957 (uppdelning av straffprocessen).
 Förhandlingar vid svenska kriminalistföreningens årsmöte i Stockholm (9/5 1958) s. 24—61 i Nordisk kriminalistisk årsbok, 1958, ännu ej publ. (barnavårdsnämnd eller ungdomsdomstol).
 International Penal and Penitentiary Congress (XII, 14—19/8 1950, Haag), vol. VI, Proceedings s. 113—249 (barnavårdsnämnd eller ungdomsdomstol).
 International Congress for Social Defence (V, 25—30/8 1958), General Reports by Ernst Bexelius and Paul W. Tappan on the Competent Authorities, (barnavårdsnämnd/ungdomsdomstol).—Résolutions—.
 Nordiska juristmöten; 1948 (XVIII., 26—28/8 1948), s. 26—62 i Förhandlingar... (administrativa frihetsberövanden); 1951 (XIX, 23—25/8 1951), 218—291 i Förhandlingar... (rättssäkerheten vid administrativa avgöranden); 1957 (XXII), förhandl. ännu ej publ. (uppdelningen av straffprocessen).

Kommentarer, monografier, textböcker etc.

- Agge, I., Studier över det straffrättsliga reaktionssystemet (Stockholm, 1939). Straffrättens allmänna del (Stockholm, 1959).
 Ancel, M. och Donnedieu de Vabres, H. (ed.), Le Problème de L'enfance Délinquante (Paris, 1947).
 Armstrong, B. N., California Family Law (San Francisco, 1953).
 Block, H. A. and Flynn, F. T., Delinquency. The Juvenile Offender in America Today (New York, 1956).
 Bouzat, P., Traité Théorique et Pratique de Droit Pénal (Paris, 1951).
 Bruzelius, A., Barnavårdslagen med tillhörande författningar (Lund, 1954).
 California Laws Relating to Youthful Offenders (Sacramento, 1957).
 Carrow, M. M., The Background of Administrative Law (New York, 1948).
 Cavenagh, W. E., The Child and the Court (London, 1959).
 Ekelöf, P. O., Processuella grundbegrepp och allmänna processprinciper (Stockholm, 1956).
 European Commission of Human Rights, Documents and/et Decisions (1955—1956—1957) (Haag, 1959).
 Fahlbeck, E., Förvaltningsrättsliga studier (Stockholm, 1938).
 Fry, M. m. fl., Lawless Youth (London, 1947).
 Giles, F. T., Children and the Law (Edinburgh, 1959).
 Glueck, Sh., The Problem of Delinquency (Boston, 1959).
 Grünhut, M., Penal Reform (Oxford, 1948);
 Grünhut, M., Juvenile Offenders before the Courts (Oxford, 1956).
 Guides for Juvenile Court Judges (NPPA, New York, 1957).

- Haarløv, T., Administrative Opdragelsessanktioner (Köpenhamn, 1952).
Heller, F. H., The Sixth Amendment to the Constitution of the United states (Lawrence, Kansas, 1951).
Kahn, A. J., A Court for Children (New York, 1953).
Kenney, J. P. and Pursuit, D. G., Police Work with Juveniles (Springfield, Ill., 2nd ed., 1959).
Koch, R. v., Samhällets barnavård (4:e uppl., Stockholm, 1945).
Lou, H. L., Juvenile Courts in the United States (Chapel Hill, 1927).
Ludwig, F. J., Youth and the Law (Brooklyn, N.Y., 1955).
Mannheim, H., The Dilemma of Penal Reform (London, 1939).
Mannheim, H., Criminal Justice and Social Reconstruction (London, 1946).
Mannheim, H., Group Problems in Crime and Punishment (London, 1955).
Middendorff, W., Kriminelle Jugend in Europa (Breisgau, 1953).
Middendorff, W., Jugendkriminologie (Ratingen, 1956).
Robson, W. A., Justice and Administrative Law (London, 1947).
Salomon, H., Om barndomstolar (Stockholm, 1907).
Strahl, I. m. fl., Om påföljder för brott (Stockholm, 1955).
Sveri, K., Barnevernsloven (Oslo, 1957).
Tappan, P. W., Juvenile Delinquency (New York, 1949).
Teeters, N. K. and Reinemann, J. O., The Challenge of Delinquency (New York, 1951).
Udagawa, The Family Court Jurisdiction in Japan (Tokio, 1954).
Watson, A. F., The Child and the Magistrate (London, 1950).
Williams, G. L., Criminal Law (London, 1953).
Young, P. V., Social Treatment in Probation and Delinquency (New York, 1952).